

Arabuluculuk görüşmelerinin yönetilmesinde her arabulucunun kendisine göre geliştirdiği bir tarzı olabilecektir. Yaygınlaşmaya başladığı günlerdeki bilgi ve teknik kıtlığının aksine arabuluculuk hakkında günümüzde çok fazladavranış kuralı ve teknik söz konusu olup sürecin yönetilmesi hakkında birçok teori geliştirilmiştir.

Arabulucular benimsedikleri tarza ve uyumsuzluğun çeşidine göre arabuluculuk görüşmelerini ortak veya ayrı görüşmeler şeklinde gerçekleştirebileceklerdir. Ayrıca arabulucu özel görüşme yapacaksa bunu önce hangi tarafla yapacağına da karar verecektir. Ayrı görüşmelerde esas, taraflara ayrılan görüşme süresinin eşit belirlenmesine özen gösterilmesi olacaktır. Görüşme süresinin eşit belirlenmesi arabulucunun tarafsızlığını göstermesinin bir yoludur. Taraflarla yapılacak ilk görüşmeler başlangıç için birer saatlik görüşmeler olarak ayarlanabilir.

Özel görüşmeler sırasında, arabulucu diğer tarafla görüşmek için ayrılmadan önce görüştüğü tarafa üzerinde düşünecekleri, çalışacakları bir görev ya da ödev vermelidir. Böylece diğer tarafla görüşürken boş durmamaları ve uyumsuzluğun çözümü konusunda ilerleme kaydedilmesi, zaman kaybedilmemesi sağlanabilecektir. Örneğin o sırada görüşülen ve netleştirilmesi gereken konuların kâğıda dökülmesi ya da uyumsuzluk konusuyla ilgili ihtimallerin hesaplanması gibi... Verilecek ödev ihtimaller üzerine olmalıdır. Ancak taraflar zaten hazırlanmışlarsa ya da iyi avukatları varsa buna gerek olmayabilecektir. İlk görüşmeden hemen sonra bu şekilde ödev verilmesi uygun değildir. Çünkü konu ve görüşme şartları tam olarak netleşmemiştir.

Arabulucu verdiği bu görevlerle tarafları uyumsuzluk üzerinde düşünmeye, yeni ihtimaller üretmeye sevk ederken bir yandan da kâğıda dökülmüş ihtimaller sayesinde, küçük noktalardan oluşan büyük resmi de kafasında netleştirmeye başlar, böylece genel bir bakış ile tarafların her ikisi için de uygun olabilecek yeni seçenekleri görme imkânı bulur.

Görüşme süreleri ilerleme sağlandıkça ve çözüme yaklaştıkça kısılacaktır. Üzerinde konuşulması gereken konular gittikçe azalacağından, kalan konuların çözüme kavuşturulması için de arabulucunun taraflar arasında daha sık gelip gitmesi gerekecektir. Burada ayrı görüşmelerden bahsedilmiş olmasına rağmen bazı arabuluculuk süreçlerinde hiç özel görüşme olmaz. Bu tamamen tarafların durumuna bağlıdır.

Tazminat isteminin söz konusu olduğu arabuluculuk müzakerelerinde, tazminat isteyen tarafın genellikle üç belirgin talebi vardır:

1- (Olaya ilişkin) Açıklama

2- Özür dilenmesi

3- Aynı olayların bir daha olmayacağına dair güvence.

Zarar gördüğünü belirten taraf genellikle parayla ilgili bir dertlerinin olmadığını ifade ederler. Ancak bu durum genellikle ifade edildiği gibi değildir. Çoğunluğu esasında para talep edeceklerdir. Ama zarar gördükleri olayın parayla değerlendirilebilmesi onlarda suçluluk duygusu yaratabileceğinden bunu açıkça ifade etmekten kaçınabilirler.

Kendisinden tazminat istenen kişinin açıklama yaptığı sırada, diğer tarafın ağlamaklı tavırları ve gözyaşlarına varan duygusal reaksiyonları olabilir. Açıklama bittikten sonra ise muhtemelen bu reaksiyonları göstermiş olan taraf, karşı tarafa yağmur gibi soru sormaya başlayacaktır. Bu durum çözüme giden sürecin başladığına ve ilerleme kaydedildiğine işaretler. Çünkü sorular iletişim ve anlama kanallarının açılmasını sağlayacaktır.

Birlikte görüşmeler sırasında sıkıntılı ve ağlayıp sızlayan bir taraf söz konusu olduğunda bu durum elbette görmezden gelinemeyecektir. Sempati ile empati arasındaki farkı ayırt edebilmiş bir arabulucu, bu tarafa içinde buldukları durumu anladığına dair bir geri bildirimde bulunması gerekecektir. Ancak bu geri bildirim acıma ve sempati içermeyecek şekilde ifade edilmesi gerekecektir. “Görüyorum ki üzgünsünüz”, “görüyorum ki çok sıkıntılısınız”, gibi geri bildirimden sonra hemen konu değiştirilerek aynı trenlerin makas değiştirmeleri gibi arabulucu da süreci başka bir rayda devam ettirmelidir. Ayrıca bu kişilere o konunun özel görüşmelerde ele alınabileceğini söylemek de faydalı olacaktır. Bunlardan başka yine arabulucu sürecin ilerlemesine faydası olmayacak agresif davranışlar ve söylemlerle karşılaştığında aynı şekilde konuyu özel görüşmelerde ele alabileceklerini söyleyerek tansiyonu düşürebilir.

Arabulucu beynini bir sünger gibi düşünmelidir. Görüşmelerin başında kuru olan bu sünger açılış konuşmalarıyla birlikte edinilen bilgilerle birlikte içine su çekmeye başlayacaktır. İşte bu süngerden su damlamaya başladığında arabulucu gerekli bilgileri edinmiş ve çözüm için yapılacak görüşmelere başlanması gereken bir sürece girmiş demektir. Her ne kadar

arabuluculuk sürecinde arabulucunun taraflara tavsiyede bulunmayacağı kabul edilse de bu durum sadece bir taraf lehine olumlu sonuç doğuracak konularda etik dışı kabul edilmelidir. Arabulucunun tarafların her ikisi için de uygun olabilecek ve arabulucunun tarafsızlığını zedelemeyecek tavsiye ve önerileri çoğu zaman gereklidir bile. Çünkü daha önce de bahsedildiği gibi arabulucu önündeki olaya her iki taraftan da daha genel bir çerçeveden bakabilmektedir.

Arabuluculukta bir ödeme karşılığında bir kişinin cezadan veya disiplin cezasından kurtulması mümkündür. Bu durum yasal ve usulüne uygun olduğu sürece herhangi bir sorun teşkil etmeyecektir. Türk hukukunda bu durum uzlaşma kurumu ile de ceza hukukumuzda girmiştir. Ancak üçüncü kişileri ve onların sağlığını veya hayatını etkileyecek bir durum veya suç varsa, bu durumda arabulucunun arabuluculuğu kesmesi ve durumu bildirmesi gerekir.

Arabulucu seçimi sırasında taraflar mutlaka arabulucuyu araştıracaklardır. Çünkü her iki taraf için de güvenilir olmak ve uyuşmazlığın çözümünü yönetmek üzere seçilmek hiç de sanıldığı gibi kolay bir tercih olmayacaktır. Her ne kadar taraflar arabulucunun cv sini okumuş, telefonda sesini duymuş ve hakkında birtakım bilgiler edinmiş olsalar da örneğin gemi ile ilgili bir uyuşmazlıkta arabulucu, taraflardan birinin “gemilerden ne anlarsınız ki?” şeklindeki bir sorusuyla karşılaşabilir. Bu durumda verilmesi en uygun gelen cevap: “evet gemilerden anlamam o nedenle size gemiler hakkında sorular soruyor ve anlatmanızı istiyorum” demek olabilir.

Bu yazı AB Adalete Daha İyi Erişim Projesi Kapsamında Ankara Barosu’nda düzenlenen eğiticinin eğitimi seminerinde CEDR eğitmeni Ronald Bradbeer tarafından ifade edilen düşüncelerden derlenmiştir.

//